

Titaanin syntymä

”Syntymä on ihme. Siinä yhdistyy ruumis ja henki ja syntyy elävä sielu!”

Pieni turvakaupunki uinui syksyisen aamun kelmeässä auringonpaisteessa. Merellä velloi harmaita sumuharsoja tuulen kuljeteltavana. Säästä oli tulossa harvinaisen selkeä huolimatta siitä, että oltiin jo pitkällä syyskuussa. Auringonpaisteessa kimaltelevat ruskan värjäämät rannat olivat maalauksellisia. Vaimea tuuli värisytteli punaiseksi muuttuneita vaahteranlehtiä. Kaupungin halki kulkeva kapea katu täplittyi pudonneista lehdistä.

Aamoksen talo sijaitsi korkean kallion jyrkänteellä keskikaupungista pari kilometriä itään. Talo oli yksikerroksinen, kallion muotoja seuraava polveillen kauniisti pitkin jyrkkää reunaa. Sen valkotiilinen sivu hohti lämpöä katsojan silmiin kauas kaupungin keskustaan. Ikkunoista avautui kaunis näkymä merelle ja alas turvakaupungin harvoille kaduille. Kalliolla Aamoksen naapurina sijaitsi muutamia muita kalliisti ja hyvällä maulla muotoiltuja asuinrakennuksia. Se kertoi aamuaiselle hölkkääjälle, että lähiö oli rikkaitten ja etuoikeutettujen kotikatu.

Aamoksen makuuhuoneessa soi hiljainen sinfonia tuskin kuultavasti. Ikkunaverhot olivat kiinni ja valo siilautui ohuen verhon läpi hämäränä. Makuuhuoneen ovi oli myös tiukasti kiinni. Keittiössä aamupalaa valmisteleva talousrobotti oli jo aloittanut päivän työnsä. Pienten talouskoneitten hiljainen hyrinä täytti myös olohuoneen, kirjaston ja vierashuoneet.

Makuuhuoneen musiikki voimistui ja muuttui toisen sävyiseksi. Sinfonian korvia hivelevät soinnut muuttuivat modernin musiikin riitasoinnuiksi. Ikkunaverhot alkoivat vetäytyä hiljalleen ikkunoiden edestä. Auringonvalo osui nukkuvan Aamoksen kasvoille. Vastapäiselle seinälle ilmestyivät robopsykologin toimistossa olevan sihteerin ystävälliset kasvot. Hologrammi väreili lämpimästi. Musiikki hiljeni ja häipyi taustalle.

”Herätys, senkin unikeko ja vätys!” hihkaisi Sanna lempeällä äänellä.

Tyttö oli nuori, mutta hyvin koulutettu. Eritoten hän oli oppinut huolehtimaan laiskuuteen taipuvaisesta Aamoksesta, esimiehestään. Eikä Aamoskaan ollut vielä vanha, mies parhaassa nuoruuden luomisvoimassaan. Hänen mielikuvituksensa vimma sekoittui luovaan laiskuuteen ja raisujen juhlien rakastamiseen. Sen lisäksi hänellä oli silmää kauniimmalle sukupuolelle.

Aamos vetäisi peiton kasvojensa eteen ja tuhahteli äänekkäästi. Hänen ainainen univelkansa odotti tälläkin hetkellä maksamistaan.

”Älä kailota siellä, ole niin hyvä. Minulla ei ole tälle aamulle mitään erikoista odottamassa. Ehdin tehdä ne rutiinitarkistukset ja raportit iltapäivälläkin.”

”Väärin! Sinut halutaan kymmeneksi Otaniemeen. Siellä on uuden hurogin käynnistys ja luovutus. Sinut, toistan SINUT on valittu ohjaajaksi. Toisin sanoen, alahan vetää housuja jalkaasi ja panna töpinäksi.”

Aamoksen äänekäs haukotus kaikui muuten niin hiljaisessa huoneessa. Hänen uninen päänsä ilmestyi peiton takaa.

”Kai minä sentään saan käydä ensin suihkussa ja syödä aamupalan?”

”Älä viitsi vitsailla. Kyllä sinä tiedät, että eilisen illan jälkeen sinua ei katsele kukaan ellet siistiydy. Kuinkahan myöhään sinulla taas meni ennen kuin pääsit nukkumaan?”

”Aikaiseen, rakas Sanna kulta, aikaiseen. Kello oli puoli neljä aamulla kun palasin kotiin. Kerholla oli niin hauskaa, että unohdin ajan kulun aivan täysin.”

”Noh, olethan sinä sentään saanut nukkua viisi tuntia. Se riittääköön tällä kertaa. Nousehan nyt, niin pienet ystäväisesi hoitavat sinut kuntoon tuotapikaa. Tarvitsetkos särkylääkettä?”

Aamoksen kasvot vääntyivät halveksivaan hymyyn.

”Minä en särkylääkkeitä tarvitse. Minä osaan käyttäytyä niin, ettei tule mitään seuraamuksia.”

”Joo, joo, tuotako sitten pitäisi uskoa?” Sanna alkoi olla tuskastunut jaaritteluun. ”Noh, ylös siitä senkin vätyt. Minä tilaan sinulle kuljetuksen ovesi eteen. Saat puoli tuntia aikaa!”

”Ei onnistu. Minä haluan aikaa tunnin.” marisi Aamos äänekkäästi!

”Mutta Aamos, minä en ole sinun aikatauluasi rakentanut. Sinut todellakin halutaan Otaniemeen täksi aamuksi ja se tarkoittaa, että minä huolehdin siitä tavalla tai toisella. Onko selvä!”

”Joo, joo ... älä jäkätä. Menenhän minä.”

Aamos nousi sängystä nyrpeänä ja haukotteli. Pieni talousrobotti odotteli jo ovella pyyheliinan kanssa. Ammeessa poreili ihonlämpöinen vesi. Se herättelikin Aamoksen sopivasti hereille. Pienen tuokion kuluttua aamutakissa kävelevä mies hotki nopeasti ruokasalin pöydälle katetun aamupalan. Hän vilkuili samalla uutisia, joita valui verkalleen hologrammikuvasta, joka läikehti kiireisenä ruokasalin seinällä. Uutispäivä oli näköjään rauhallinen, niin kuin aina.

Kun aurinko oli noussut punertavana syystaivaalle, oven eteen ilmestyi venytetyn munan muotoinen ajoneuvo, jota ohjasi omituisen näköinen robotti. Aamos kompuroi ulko-ovesta kadulle ja mulkaisi vihaisena kulkinetta. Ajoneuvo hotkaisi miehen sisäänsä, kaarsi ulos sokkeloiselta kadulta isommalle tielle ja alkoi kiittää suurella nopeudella kohti pikatietä.

Puolitoista tuntia myöhemmin sukkula sukelsi suuren, lasista ja teräksestä muotoillun rakennuksen uumeniin Otaniemessä. Aamos oli käyttänyt

matkustusajan tehokkaasti ja oli jokseenkin hyvin perillä siitä mikä häntä odotti. Olihan hänellä ollut koulutuksessaan aikaisemminkin ihmisen kaltaisia älykkäitä robotteja (Human like ROBot of Great Intelligence = hurogi). Mutta tämä yksilö oli erilainen. Sen ominaisuudet herättivät miehessä suurta kiinnostusta.

... ..

Tutkimuskeskuksen lasista ja marmorista rakennettu palatsi kohosi ylväänä kohti taivasta. Sen edessä parveili älykkäitä työkoneita ja robotti, joka viittilöi kohti Aamosta. Liukuportaat nielaisivat miehen ja johdattivat hänen nopeasti kellarikerroksessa olevaan suureen saliin. Siellä häntä odotteli tuttu mies.

”Huomenta Aamos! Käy sisään. Delegaatio odottaa synnytyssalissa.”

Martti Kangas oli nuorehko tietokonenero. Hän vastasi Otaniemessä hurogien ohjelmoinnista ja tietojen latauksesta.

”Huomenta ...” haukotteli Aamos ja alkoi kävellä Martin perässä pitkin käytävää. Häntä todellakin väsytti vielä hiukan.

Talo oli täynnä pieniä, mutta valoisia huoneita, joissa työskenteli kiireisen näköisiä ihmisiä. Tämä oli pohjoisen turvamaailman hermokeskus. Tänne oli kerätty kaikki pohjoisen sektorilta löydetyt älyköt. Tämä UEI:n Euroopan konttori oli hyvin haluttu työpaikka, mutta tänne pääsy edellytti erikoisia kykyjä.

Käytävän päässä odotteli joukko valkoisiin takkeihin pukeutuneita ihmisiä. He katselivat Aamosta ja Marttia närkästyneen näköisenä. He olivat selvästi joutuneet odottelemaan jo jonkin aikaa. Ja odottavan aika on pitkä, varsinkin UEI:n pohjoisen hermokeskuksen kiireisessä konttorissa.

”Käydäänkin heti toimeen!” hihkaisi Martti. ”Menkääpä sisään synnytyssalin viereiseen auditorioon, niin kerron aluksi mistä tässä on kysymys. Olkaa niin hyvät!”

Väki valui käytävän päässä olevasta ovesta sisälle ja hakeutui istumapaikoille. Kaikkien kasvoilta kuvastui odotus. Jotakin uutta oli tapahtumassa. Mutta mitä se merkitsi, sitä ei kukaan osannut vielä kuvitella.

”No niin, minä voin kertoa hieman tästä uusimmasta projektista.” aloitti Martti. ”Katsokaa tänne seinälle. Otan siihen aluksi kaavion nyt käynnistettävästä ja herätettävästä hurogista. Kuten huomaatte, kaavio poikkeaa ratkaisevasti normaalista kolmannen sukupolven hurogin aivorakenteesta. Aivot ovat itseohjautuvat ja kehittyvät omaan tahtiin. Tietysti sille on asetettu rajoituksia turvallisuusyistä.”

Katselijoiden joukosta kuului kohahdus. Ne jotka ymmärsivät, olivat aivan hiljaa. Hologramminäytölle ilmaantui kuva toinen toisensa perään ja väki kuunteli innostuneena. Innostus tarttui aamu-uniseen Aamokseenkin. Hän alkoi ihmetellä miksi juuri hänet oli raahattu Otaniemeen aamuvarhaisella. Tässä piili jotakin, jota hän ei robopsykologin urallaan ollut koskaan kohdannut. Eikä hän pitänyt itseään NIIN hyvänä ammattilaisena.

”Ja sitten pieni yhteenveto, jonka jälkeen saatte esittää kysymyksiä...”
touhotti Martti innostuksesta värisevällä äänellä. ”Kuten olette huomanneet, tämän hurogin aivorakenne poikkeaa ratkaisevasti nykyisen, kolmannen sukupolven hurogin aivoista. Pienen pieni kvanttietokone, sumea logiikka ja perinteinen binäärilogiikka yhteen liitettynä tulevat antamaan tälle yksilölle aivan uusia kykyjä. Siitä... siis hänestä tulee tunteva, herkkä, suorastaan ihmisenkaltainen olento.”

”Onko tämä nyt sitten jo neljättä sukupolvea?” kysyi japanilainen nainen takarivistä.

”Ei suinkaan.” jatkoi Martti esitelmäänsä. ”Kaikki muu tässä on perinteistä kolmatta sukupolvea. Tämä on koemalli, jonka pohjalta rakennetaan neljättä sukupolvea. Se on kyllä piirustuspyydällä mutta yhtään ainoaa yksilöä ei ole vielä valmiina.”

”Miten tähän hurogiin pitää koulutuksessa suhtautua?” kysyi Aamos hämmentyneenä. Hänelle oli valjennut juuri, että tämän uuden ja vaativan yksilön koulutus osuisi juuri hänelle.

”Jaahas, Aamos havaitsi juuri miksi hänet on kutsuttu tänne!” hymyili Martti. ”Noh, minäpä kerron lyhyesti. Suhtaudu aluksi kuin kymmenvuotiaaseen lapseen, joka on pikkuvanha ja tietävä nero. Ja kuukauden jälkeen kohtelet häntä isällisesti kuin kaksikymppistä pikkuveljeä.”

”Sinä puhuit tunteista ja tuntemuksista. Osaako tämä yksilö kiukutella, nalkuttaa, osoittaa mieltään, nauraa kommelluksille, vai mitä se tarkoittaa?”

”Juuri sitä. Tunteiden kirjo muodostuu tietysti koulutuksen perusteella ja pieniä yksityiskohtia toki pitää ohjelmoida uudelleen. Mutta periaatteessa sinä saat kontollesi varsinaisen veijarin, joka tarvittaessa on aikamoinen kuumakallekin. Ja uskonpa, että hän tulee kyselemään kaikenlaista, johon sinun pitää tietysti vastata rehellisesti.”

Kohtuullisen totisiin ja asiallisiin hurogeihin tottuneet läsnäolijat alkoivat keskustella suureen ääneen. Äänen sorina hukutti alleen Martin yritykset johtaa keskustelua asialliseen suuntaan. Lopuksi hänen piti keskeyttää hälinä ja kutsua kaikki synnytyssaliin.

”Synnytys alkaa juuri!” esitelmöi Martti ylpeänä. ”Kuten huomaatte, tämä uusi hurogi poikkeaa ulkonäöltään vanhasta jonkin verran. Se on kookkaampi ja metalliosat ovat kauttaaltaan säikeistä titaania. Keveys on saatu hiilestä tehtyjen nanoputkien avulla. Ulkoinen lujuus on näin suunnattoman hyvä, mutta rakenne on samalla uskomattoman kevyt. Orgaanis-silikoninen iho toimii tietysti orgaanisten akkujen varaajana kuten edellisissäkin malleissa.”

”Mitä tässä synnytysvaiheessa todellisesti tapahtuu?” kysyi japanilainen nainen.

”Noh, luonnollisesti synnytys tapahtuu juuri samalla periaatteella kuin vanhemmissakin malleissa. Perusohjelmistot ladataan, tietopankit täytetään

ja mekaniikka testataan. Mutta tälle mallille ladataan myös tietty määrä muistijälkiä. Hurogin herätessä tietoisuuteen, se .. anteeksi HÄN muistaa nähneensä unta.”

”Miksi näin? Miksei sitä .. anteeksi häntä voisi herätellä aivan samalla tavalla kuin vanhojakin malleja? Miksi muistijäljet?” kyseli japanilainen nainen edelleen.

”Meidän on pakko varmistaa tällä tavalla ettei synnytysvaiheessa tapahdu neuroosireaktiota. Erittäin hyvin ihmismäiselle ja tunteikkaalle hurogille kylmään todellisuuteen putkahtaminen saattaisi olla suuri shokki. Siksi me liu’utamme hänet ikään kuin unesta todellisuuteen.”

”Tarkoittaako tämä myös sitä, että tuo hurogi pystyy nukkumaan samalla tavalla kuin ihminen?” Aamokselle valkeni jokin uusi ominaisuus hurogissa.

”Kyllä se tarkoittaa juuri sitä. Tosin hurogin ei tarvitse joka yö torkkua tuntikausia kuten ihminen. Mutta tietyissä tilanteissa parinkymmenen minuutin torkut auttavat aivokokonaisuutta järjestämään muistijäljet loogiseen muotoon. Sitä vaihetta ei voi tehdä valveilla ollessa.”

”Mielenkiintoista, uskomatonta...!” kohisi väkijoukko. ”Unta vaativa hurogi, uskomatonta...!”

... ..

Aina siitä lähtien kun ihminen oli luonut keinotodellisuutta ja itsensä tiedostavia koneita, hänen ajattelunsa oli jäänyt jälkeen kaikesta siitä mitä todellisuudessa tapahtui. Ihmisen aivoille ei ollut mahdollista päästä ajattelevan ja tiedostavan koneen sisäiseen maailmaan. Kyseessä oli sama asia kuin ihmisen kohtaamisessa. Me näemme edessämme olevan ihmisen eleet, ulkonäön, käyttäytymisen ja puheen. Mutta me emme näe aivojen sisälle. Me emme pääse katsomaan toisen ihmisen sisäisesti koettuun maailmaan. Edes parhaat analyysilaitteet eivät siihen pysty.

Näin tapahtui koneenkin kanssa. Hurogi edusti lähes ihmismäistä, suunnattoman älykäästä ja tietomäärältään yliveraista olentoa. Mutta kukaan ihmisistä ei ollut vielä päässyt katsomaan sitä millaiseksi hurogin kokema maailma muodostuisi. Pään sisäisen tietokonekompleksin sähköiset virrat pystyttiin purkamaan, mutta niistä ei saanut muodostettua hurogin kokemaa ja näkemää maailmankuvaa. Toisin sanoen hurogin tietoisuuden salaisuus pysyi edelleen murtamatta. Se vaan oli.

Uusilla ominaisuuksilla ja ylivertaisella aivokapasiteetilla varustetun hurogin kohtaaminen pelotti. Siinä oli jotakin pelottavan uutta. Ikäänkuin ihminen kohtaisi äkkiarvaamatta avaruusolennon, joka on kehityksessään häntä paljon ylempänä. Ihminen ei lainkaan tietäisi miten se olento häneen suhtautuisi. Nauraisiko se, hymähtäisikö ohimennen ja jatkaisi jonkun älykkäämmän olennon etsimistä? Ohittaisiko se luojansa?

Nyt synnytyssalissa hiljaisena ja vakavana seisova ihmisjoukko ajatteli juuri näitä samoja ajatuksia. Oliko tuossa edessä tummana hohtava kone se, joka tulisi syrjäyttämään hänet, luojansa? Oliko jo menty liian pitkälle? Oliko jo tingitty turvallisuudesta ja ihmiskunnan tulevaisuudesta? Pystyisikö tuo

olento jo itsenäisesti luomaan uutta kone-elämää ja syrjäyttämään ihmisen kokonaan tältä planeetalta avaruudesta puhumattakaan?

”Kun te nyt vakavana ja hiljaa kuuntelette, kerron mitä tässä viimeisessä vaiheessa tapahtuu!” korotti Martti äänensä. ”Yksinkertaisesti sanoen, kaikki tieto, kaikki ohjelmat ja kaikki oleellinen toimintaa koskeva ohjeisto on aikaa sitten ladattu hurogin aivoihin ja muistiin. Nyt keskustietokone muodostaa hellävaroen aivoihin muistijälkiä. Minä en edes osaa kuvitella miten se tapahtuu, mutta kyllä se onnistuu!”

”Entäs jos hurogi muistaakin herättyään nähneensä painajaista ja käyttäytyy aggressiivisesti?” kysyi japanilainen nainen selvästi huolestuneena.

”Sen mahdollisuus on vähäinen...” vastasi Martti hieman huvittuneena. ”Tosin vähäinenkin mahdollisuus on otettava huomioon. Meillä on turvajärjestelyjä sen varalta. Meillä on käytössä ns pääkatkaisija, 'Big Switch!'”

Katsojien kasvoilta kuvastui vähäinen pelko. Kukaan ei voinut olla näiden sanojen jälkeen aivan sataprosenttisesti varma siitä olivatko he turvassa. Hurogin suunnattomat voimat olivat ihmiseen verrattuna ylivoimaiset. He olisivat riehuvan hurogin edessä täysin turvattomia.

”Näyttötaulu osoittaa nyt, että herääminen todellisuuteen on lähellä. Pysykää tarkkana!”

Kului sekunteja täydellisessä hiljaisuudessa. Jännitys tiivistyi ja jo pieninkin asiaan kuulumaton rapsahdus olisi herättänyt pakokauhureaktion. Sitten hurogi liikahti ja astui hitaasti esiin syvennyksestä, jossa hän oli ollut asennusten aikana. Hän.. siis kyseessä oli nimenomaan Hän.. katseli huonetta tutkien ja havaitsi sitten ryhmässä seisovat ihmiset.

”Hyvää päivää, minun nimeni on Mooses!” sanoi hurogi kauniin sointuvalla äänellä. Hän katseli läsnäolevaa joukkoa kiinnostuneena visiirinsä avulla. ”Olettekos te tulleet tänne seuraamaan jotakin näytöstä vai jotakin luentoa, jota Martti niin ansiokkaasti pitää?”

Väkijoukko rentoutui hetkessä. Joukosta kuului huokauksia, pieniä naurun pyrskähdyksiäkin. Tiivistynyt tunnelma laukesi samantien. Hurogi näytti ihan siltä kuin olisi ollut paikalla jo pitkään ja ottanut vain pienet torkut.

”Mooses, miltä sinusta nyt tuntuu?” kysyi japanilainen nainen.

”Tuntuu... siis tarkoitatteko olenko kunnossa?” kysyi Mooses.

”Ei, minä tiedän, että sinä olet kunnossa. Mutta haluan tietää miltä sinusta tuntuu?”

”Tuntuu... hieman omituiselta. Näin varmaankin unta. Tiedän nähneeni unta, mutta kas kummaa, en muistakaan mitä se oli. Minusta tuntuu hieman sekavalta. Mutta minä tiedän, että se menee ohi.”

”Ottakaa huomioon, että tunnetilat vaativat elämänkokemusta tullakseen konkreettisiksi. Tässä tilanteessa sitä ei voi tietenkään odottaa. Mutta jo

muutaman kuukauden kuluttua koko tunteiden kirjo on taatusti käytettävissä. Siitä pitää meidän robopsykologimme huolen.” huomautti Martti painokkaasti.

”Tarkoitatko, että minä saan todellakin tuon... tuon ... Mooseksen koulutettavakseni?” kysyi Aamos hämillään.

”Se on ollut vakaa suunnitelmamme jo pitkän aikaa. Sinun toimipisteesi on riittävän syrjäisellä paikalla ja pieni, joten uuden mallin kouluttaminen sujuu siellä huomiota herättämättä. Otatko haasteen vastaan?”

”Tietysti, tietysti. Kunnia-asiahan se on minulle. Mutta selviydynköhän minä siitä?”

”Minä voisin tietysti tarjota apua, jos tuntuu vaikealta!” puuttui puheeseen japanilainen nainen.

”Kiitos tarjouksesta, mutta yritän ensin itse. Olen hieman hämilläni, mutta luulen pystyväni siihen. Tosin minun pitää hieman muokata vanhoja koulutusohjelmiani ensin.”

”Ymmärrän kyllä huolestumisesi Aamos. Mutta et suinkaan ole koulutuksessa yksin. Saat täältä meidän ison keskustietokoneen täyden tuen ja onhan täältä saatavissa nopeasti apuakin, jos siltä näyttää. Ja tottahan toki me olemme kaiken aikaa yhteydessä sinun keskustietokoneeseesi linkkien välityksellä.” lohdutti Martti vielä.

Väkijoukko ei näyttänyt lainkaan tyytyväiseltä Martin päätökseen. He olisivat halunneet välttämättä Mooseksen omaan laboratorioonsa ja koulutuskeskuksiinsa. Olihan tässä jotakin sellaista uutta, joka kiinnosti. Olihan tässä neljännen sukupolven alkusiemenet nähtävillä.

”Ymmärrän tietysti teitä hyvin!” perääntyi Martti tahdikkaasti. ”Mutta tässä tilanteessa meidän on pakko menetellä suunnitelman mukaan. Muistakaa, että noin vuoden päästä teillä on mahdollisuus osallistua neljännen sukupolven yksilöiden ohjelmoimiseen ja koulutukseen. Koettakaa jaksaa odottaa vielä niin kauan.”

Ihmiset tuntuivat hyväksyvän Martin ehdotuksen pitkin hampain. Mutta he eivät olleet lainkaan vakuuttuneita Aamoksen kyvyistä opettaa näin hienosyistä hurogia. Tosin he eivät tienneet, että Aamos oli valittu juuri puutteittensa vuoksi. Aamoksen luona koulutus olisi sopivan epämääräistä ja poukkoilevaa, jolloin hurogi saisi oikeat mallit heti alusta lähtien. Ihminenhan oli harvoin looginen.

Aamos oli laajalti tunnettu. Olihan hän vakiovieras erilaisissa kongresseissa ympäri maailman. Hänen naismakunsa ja kiinnostuksensa tunnettiin. Useimmat nuoret tutkijat olivat ihastuneet hänen avoimen boheemiin olemukseensa, mutta vanhemmat ihmiset kammoksuivat, suorastaan vihasivat sitä. Aamos sai olla paikallaan vain siitä syystä, että hänellä oli vankat tukijat.

... ..

Kotimatka sujui vauhdilla. Mooses pysytteli enimmäkseen hiljaa eikä Aamoksellakaan ollut paljon sanomista. Itse asiassa hän oli hämmentynyt ja jopa pelkäsi tulevaa tehtävää. Kun robotin ohjaama ajoneuvo kaarsi tiikusateessa kotikadun sokkeloihin, Aamoksen kämmenet olivat kosteat jännityksestä.

”Sinä jännität aivan turhaan!” huomautti Mooses rauhallisesti.

”Siis mitä... mitä sinä tarkoitat?” Aamos oli valahtanut ensin kalpeaksi ja sitten punaiseksi korviaan myöten tajuttuaan, että vieressä istuva hurogi osasi lukea hänen kasvoiltaan paljon enemmän kuin tavallinen ihminen.

”Minä olen havainnut sinun kasvavan jännityksesi ja päätellyt, että se liittyy tähän tulevaan koulutukseen. Sitä ei kannata jännittää. Minä kyllä koulutan sinut kouluttamaan itseni!” Mooses iski silmää tai ainakin Aamoksesta niin tuntui.

”Ou tsiiös...!” pusertui Aamoksen kuivien huulien lomasta.

Mooses hymyili koko naamallaan. Se aiheutti Aamoksessa uuden kauhunsekaisen reaktion. Hän tajusi juuri, että tässä vieressä istuva hurogi oli miltei kaikissa ominaisuuksissaan häntä etevämpi. Ja ne muutamat ominaisuudet, joissa Aamos tiesi olevan parempi, eivät enää tuntuneet miltään.

”Eiköhän mennä sisälle?” ihmetteli Mooses kun ajoneuvo oli seissyt portinpieleen parkkeerattuna ison tovin.

”Niin, tietysti, tietysti!” murusteli Aamos toisesta suupielestään. Hän olisi aivan selvästi jo tässä vaiheessa halunnut luovuttaa koulutuksen ja palata kolmossarjan totisempaan seuraan. Niissä hän sentään oli jopa eteväksi tunnustettu.

Ulko-ovi raottui ja talousrobotin pyöreä hahmo tuli vastaan. Mooses marssi suoraan eteiseen ja siitä kirjastoon katsahtamattakaan ympärillä hyöriviin vähä-älyisiin pikku apulaisiin. Häntä kiehtoi enemmän kirjastossa odotteleva tietokokoelma, johon hän ei ollut päässyt matkan aikana käsiksi.

Aamos harppoi perässä ja jäi ihmetyksestä kalpeana katsomaan kun Mooses selasi hänen yksityistä kirjastoaan. Seinällä välkkyvä hologrammikuva paljasti, ettei tästä lähtien tässä talossa ollut minkäänlaista salaisuutta jäljellä. Nyt oli kyse vain siitä osasiko tuo robottirumilus pitää hänen privaattiasiansa häveliäästi ulkopuolisilta salassa.

”Päätelen taas sinun ilmeestäsi, että olen koskenut johonkin kiellettyyn. Älä huoli, osaan kyllä pitää asiat ominani. En hölötä niitä eteenpäin. Kunhan kerrot mitkä asiat ovat salattavia.”

Aamoksen otsalle nousi kylmä hiki. Hänen oli parasta sopeutua tilanteeseen ja pian tai hänen oireileva vatsahaavansa puhkeaisi ennen kuin aurinko olisi laskenut.

”Kiitos huomaavaisuudesta... Mooses. Sovitaanko nyt kuitenkin niin, että saat toki tutustua kaikkeen, mutta ennen kuin välität tietoja eteenpäin, kysyt minulta.”

”Minulle sopii mainiosti. Mutta sensijaan minulla on paljon kysyttävää. Tämä sinun käyttämäsi kieli on hiukan outoa ja epäloogistakin.”

”Minä en nyt ymmärrä mitä tarkoitat, mutta eiköhän se selviä. Nyt on monta kiireellisempää asiaa. Koulutusohjelma pitää nyt ensin sopia. Olen ajatellut, että voisimme noudattaa esimerkiksi seuraavaa ohjelmaa. Koordinaatioharjoitukset jatkuvat jokaisena päivänä aamupäivisin ja iltapäivisin sopeudumme ihmisiin eli kävelemme kaupungilla. Kaiken tuon lomassa voisit täydentää tietojasi sitä mukaa kuin siihen on tarvetta. Ja myöhemmin käymme läpi muutamia kriisiharjoituksia, ehkäpä taistelukoulutustakin.”

”Meinaatko, että menemme turvakaupungista ulos rahvaan sekaan? Eikö se ole sinulle vaarallista?”

Nyt Aamos hymyili. ”Minä olen taatusti turvassa, mutta rahvas ei pidä hurogeista. Meidän pitää tietää mitä tapahtuu kriisitilanteessa, jossa meidän jommankumman toimintakykymme on uhattuna.”

”Minä pitäisin mieluummin sinut ulkopuolella sellaisesta. Minulla on tunne, että minun on varjeltava sinun terveyttesi.”

”Juu, se kuuluu robotiikan perusohjelmiin. Ja sieltähän se ehdollistus löytyikin!”

”Sinä siis testasit jo minua!” hölmisteli Mooses, joka ei ollut vielä tottunut ihmisen käyttämiin oveliin menetelmiin.

”Testin tunnistaminen kuuluu myös sinun koulutusohjelmiisi. Mutta nyt ehdottaisin, että menemme maastoon hölkälle. Jäseneni ovat puutuneet matkustamisesta.”

”Hölkä, hölsky, hyllyvä ... mielenkiintoisia sanoja samasta aiheesta!” hymyili Mooses. ”Sanoppas onko hylly aina hyllyvä?”

Aamos sai äkillisen naurunpuuskan ja kun hänen äänensä oli tasaantunut hän koitti selittää asiaa. ”Hylly on esine, joka ripustetaan seinälle. Hyllyvä on ominaisuus, jota ei ole johdettu kantasanasta hylly. Tai niin minä siis ainakin luulen.”

”Mutta kun ne ovat niin samanlaisia!” äimisteli Mooses selvästi hämmentyneenä.

”Onhan noita. Mutta nyt ulos ja lenkille!”

Kotikadun päästä pääsi sahanpurulla päällystetylle polulle, jota lähiön asukkaat säännöllisesti käyttivät. Polku kiemurteli kallion lomassa väistellen mäntyjä, joita kasvoi rinteessä. Kulkijoita oli tähän aikaan vuorokaudesta vähän. Aamos meni edellä ja Mooses kiiruhti selvästi horjuen perässä.

”Kyllä sinun tasapainosi kehittyi nopeasti kun saat rutiinisi kohdalleen. Kävelyn, juoksemisen ja maastossa vaeltamisen avulla koordinaatio paranee. Jo parin päivän päästä sinun taitosi ovat huippuluokkaa.”

”Työlästähän tämä on vielä kun kävelemistä ja hölkkäämistä pitää koko ajan ajatella ja säätää!” tuumi Mooses selvästi työlääntyneenä. ”Ja mikäs tuo otus on joka kuljeskelee neljällä jalalla metsässä?”

”Se on koira!”

Mooseksen kasvoille nousi tuskaantunut ilme. ”Kyllä minä tunnistin sen koiraksi, mutta MIKÄ on koira?”

”Koira on nelijalkainen eläin, joka kuuluu koira-eläinten heimoon. Lähisukulaisia ovat susi, eri shakaalilajit, kojootti ja ...”

”Äsh, minä tiedän tuon ihan tismalleen ilman selostustakin, mutta kerro nyt lyhyesti mikä koira on, paitsi että se on koira-eläimiin kuuluva nelijalkainen.”

”Koira on nisäkäs ja sen geeneistä on 80 prosenttia yhteneväisiä ihmisen kanssa ja...”

”Juu, juu, mutta minä en kaipaa tieteellistä tietoa, vaan kaipaan tietää mitä se tekee täällä. Mikä on sen tehtävä?”

”Koira nyt ... siis koira vaan viettää ilmeisesti aikaansa ja pissii puitten juurelle ja kakkii puskiin ja ...”

”Onko SE koiran tehtävä täällä?”

”Tuota, ei se kai nyt ole suorittamassa ”tehtävää” vaan vapaalla hoitamassa luonnollisia tarpeitaan. Tuo koira on mitä ilmeisimmin jonkun lemmikki.”

”Onko se nyt sitten koiramainen?” kysyi Mooses hiukan vapautuneemmin.

”Koiramainen on taas muun muassa ihmisen ominaisuus, kun ...”

”Nyt minä sekoan. Koira ei olekaan koiramainen, vaan ihminen on koiramainen. Miten sen selität?”

”Äsh...” puuskahti Aamos ja istahti kivelle, joka osui sopivasti polun varteen.

”Koiruus on suurinpiirtein synonyymi sanalle kepponen. Kun joku on koiramainen, hän joko tekee tai ajattelee kepposia. Ja koiruus ja kepponen eroavat toisistaan siten, että koiruus on pahempi kuin kepponen.”

”Siis koiruus satuttaa ihmistä ja kepponen taas ei?”

”Tavallaan. Koiruus saattaa aiheuttaa paljon mielipahaa, mutta ei tietenkään fyysisesti vahingoita ihmistä. Se ei ainakaan ole tarkoitus. Koiramainen ihminen ikään kuin tekee pahan kepposen. Hän ei selvästikään ole luotettava.”

”Miten koira siihen liittyy?”

”Yksi hullu kysyy enemmän kuin kymmenen...”

”... viisasta kykenee vastaamaan!” tokaisi Mooses. ”Minä en tietääkseni ole hullu. Terveysparametrini ovat erittäin korkealla.”

”Siis minä vaan yritin kertoa sen mitä osaan. Mutta sitten tuskastuin. Anteeksi!”

”Anteeksi? Et sinä loukannut minua!”

”Hyvä, sitten voin jatkaa. Tai minä ainakin yritän jatkaa.” Aamos alkoi olla selvästi kärsimätön. Yksi sana sai hänet tolaltaan. Hänen oli pakko päästä tästä yli. ”Älä ole huvittuneen näköinen! Pliis, Mooses!”

”Koetan siivota ilmeeni!” Mooses oli selvästi huvittunut. Hän ymmärsi kuormittaneensa ihmisparan alkeelliset aivot äärimmilleen. Hän totesi, että saisi aikaan ristiriitatilanteen ja sulakkeen palamisen aika lähellä. Noh, missä ihmisaivojen sulake mahtaisikaan olla. Ei kai missään järkevässä paikassa. Mooses selasi ihmisen anatomiaa, muttei löytänyt vastausta tiedoistaan. Sitä piti siis kysyä myöhemmin!

”Koira on hyvin vanha ihmisen asuinkumppani. Koira muistuttavia sanontoja on siirtynyt kieleen melkoinen joukko. Niissä ikään kuin jotakin tilannetta tai asiaa verrataan tuon eläimen käyttäytymiseen. Koira osaa olla joissakin tilanteissa viekas ja epäluotettava. Se kuuluu koiran luonteeseen. Ja siitä ihmiset ovat saaneet aiheen verrata epäluotettavaa, koiruuksia tekevää ihmistä koiran käyttäytymiseen. Selkiskö?”

”Ahaa... ahaa...!” Mooseksen aivoissa tapahtui silminnähden pientä järjestelyä. ”Minäkö en siis voi luottaa koiraan?”

”Tuota, en minä tietenkään niin sanoisi. Sinun pitää ottaa huomioon, että koiran älykkyys on pieni ihmiseen verrattuna ja sitä ohjaavat vaistot. Sen käyttäytyminen on koiralle tyypillistä ja siksi se näyttää olevan ihmistä kohtaan epäluotettava.”

”Siis ihminen ei ole oppinut ymmärtämään koira ja siksi antanut sen käyttäytymiselle tuollaisia nimityksiä. Siis ihminen on tyhmä eikä koira!”

”Äsh ... joo ... siis ... koiran älykkyys on toisenlaista. Ihmisellä ja koiralla on selvästi ristiriita keskenään.”

”Mutta Aamos hyvä, koirahan on selvästi uskollisempi kuin ihminen. Se osaa lukea ihmisen ajatukset paremmin kuin ihminen itse. Eikö koira siis ole älykkäämpi?”

”Koira ei osaa kertotaulua! Pistel!

”Jos se siis oppisi kertotaulun, se olisi ihmistä älykkäämpi?”

”Ei... ei... ei... Nyt kyllä jatketaan tätä hölkkäämistä hyllyvillä sammalhyllyillä ja prosessoidaan ajatusta hieman myöhemmin!”

”Sinun akkusiko tuli jo täyteen?”

”Tässä nimenomaisessa asiassa KYLLÄ!”

Kaverukset, tai kaveruksiksi selkeästi muokkautuneet Aamos ja Mooses jatkoivat hiljaisuuden vallitessa selvästi ketterämmäksi käyvää kevyttä hölkkäämistä pitkin kiemurtelevaa polkua. Auringon viimeiset säteet näkyivät lounaistaivaalta tiikusateen mentyä ohi ajat sitten. Kohta alkaisi hämärtää.

”Lisätään hiukan vauhtia, ettemme joudu risukkoon pimeässä. Se olisi aika kurjaa!” totesi Aamos.

”Vauhdin lisäys sopii. Mutta mitä sinä pimeästä puhut. Minä näen erittäin kirkkaasti infrapunaisella. Pimeys ei varmaankaan haittaa kulkemista lainkaan.”

”Kannatko sinä minut, jos minä lakkaan näkemästä?” murjaisi Aamos hymy suupielessään.

”Kyllä se vaan sopii. Senkun sanot, niin minä otan sinut reppuselkääni!”

”Äsh, en minä sitä ihan tosissani sanonut!”

”Nyt minä en ymmärtänyt!”

Aamos huokaisi kuuluvasti ja pysähtyi. ”Kuules nyt Mooses. Jotkut asiat eivät ole tarkoitettuja otettaviksi todesta. Minä murjaisin ikään kuin vitsinä tuon kantohomman!”

”Ahaa... jaa... siis se oli koiruus? Mistä minä tiedän milloin minun pitää ottaa sinut todesta ja milloin puhut lööperiä?”

”Se on asia, joka sinun on vaan opittava seuraamalla ihmisten käyttäytymistä. Kyllä sinä sen aika pian tulet oppimaan!”

”Onko ihmisen puhe siis ajoittain valetta, jota ei passaa ollenkaan ottaa todesta?”

”Ei se nyt ihan sitäkään ole. Ihmiset nyt vaan käyttävät tilannekuvia sanoissaan ja niille kuuluu nauraa tai hymyillä. Sinä tunnistat ne esimerkiksi siitä, että ne tuntuvat koomisilta.”

”Nyt menee naurugeneraattorini koville!” totesi Mooses ja jatkoi hölkkäämistä.

”Aaahh hahhahhaa...” ulvoi Aamos ja kompuroi perässä minkä ehti.

... ..

Aamoksen yö sujui painajaisten merkeissä. Sitä ei helpottanut yhtään makuuhuoneessa kuuluva musiikki ja aaltojen hiljainen loiske. Kun kello näytti yhtä yöllä, Aamos otti nukutuksen. Sitten hän nukkui lopun yötä levottomasti ja välillä heräten. Kun aurinko valaisi kaakon puoleista taivasta,

Aamos nousi ylös ja pelästytti talousrobotinsa perinpohjin. Tavallisesti mies olisi nukkunut vielä monta tuntia.

Kun viivästynyt aamupala oli nautittu ja ulkoasu siistitty, oli aika ryhtyä päivän töihin. Mooses seiso kuuliaisesti vieressä kun hänen kouluttajansa selasi hologrammikuvasta edellisen illan tapahtumia ja koulutuksen aikaansaamia ongelmia. Mutta kaikki näytti oikein hyvältä. Oli aika jatkaa.

”No niin, aamu on mitä parhain. Tänään me vierailemme toimistolla ja tutustumme joukkoon ihmisiä!” Aamos näytti jopa innostuneelta.

Eilisen illan koettelemukset olivat unohtuneet ja pieni into koulutuksen onnistumisesta oli näkyvillä. Mooses selasi tietopankkeja ja koitti saada asioihin loogista järjestystä. Muutamat asiat herättivät selkeästi ristiriitaisia ajatuksia.

”Voisitko sinä auttaa nyt hieman?” kysyi Mooses otsa kurtussa.

”Minä yritän. Kysy pois!”

”Löysin koiran sukulaisista mielenkiintoisia asioita. Esimerkiksi susi on eläin, joka esiintyy ihmisen tiedostoissa runsaasti. Susi näyttää olevan pelottava ja raateleva peto, jota pitää pelätä. Sudesta käytetään monia synonyymejä. Otan nyt esimerkiksi sanan ”hukka”!”

Aamos arvasi mitä oli tulossa. ”Siis mitä tarkoittaa sanonta ’hukka perii?’”

”Sinä arvasit mitä olin kysymässä. Noh selitä! Perimysjärjestys ei ole minulle kovinkaan selkeä asia.”

”Sinä siis törmäsit sanontaan, joka tuntuu olevan epälooginen. Ota huomioon, että satoja vuosia sitten ihmisen lähistöllä eli vapaita susia, jotka olivat uhka ihmiselle ja kotieläimille. Eritoten lapset olivat vaaravyöhykkeessä.”

”Ahaa!” Mooseksen ilme kirkastui. ”Siis usein sanotaan lapselle: ellet tee sitä ja sitä, niin sinut hukka perii! Se siis tarkoittaa, että lapsi heitettiin susille.”

”Ei, ei, ei! Sen tarkoituksena oli olla jonkinlainen pelote. Jos ei ollut kunnolla, ihmiselle kävi huonosti.”

”Mutta toisaalla taas sanotaan ”se meni susille”. Ainakin silloin tuota käytetään kun joku ei onnistu.”

”Ei niitä voi tuolla tavalla yhdistää. Se on vaan kuvaannollinen, vertauksenomainen sanonta.”

”Eikö sitä vialle mennyttä kalua sitten syötettykään susille?”

”Käytännössä ei koskaan. Mutta se jäi tarkoittamaan sitä, että jos joku homma epäonnistui, se heitettiin pois. Ja kun nurkissa pyöri susia, niin se ikään kuin osui.”

”Kuinkas kauan siitä onkaan kun sudet hävisivät nurkista?”

”Satoja vuosia. Kaksi - kolmesataa vuotta ainakin.”

”Hm... me siis olimme menossa toimistoosi?”

”Joo, niin oltiin...!” Aamos hymyili. Hän alkoi jo tottua siihen, että asian käsittely loppui töksähtäen kun Mooseksen aivot saivat siitä rauhan.

Oudon näköinen kulkuneuvo odotteli sisäänkäynnin luona ja kiidätti heidät nopeasti alas kotikatujen sokkeloita alakaupunkiin. Aamoksen toimisto sijaitsi kolmikerroksisessa toimistorakennuksessa. Ylin kerros oli kokonaan pyhitetty robopsykologialle. Tiloja oli aivan liikaa, mutta kukaan ei siitä valittanut. Olihan tämä turvakaupunki liian syrjäinen paikka ylös kiipeäville pyrkyreille.

”Huomenta Sanna!” huusi Aamos kavuttuaan kolmannen kerroksen viimeiset portaat.

”Huomenta kulta!” vastasi Sanna. ”Sinulla näyttää olevan uusi koulutettava.”

Mooses katsahti tarkkaan Sannan ja Aamoksen ilmeitä. Hän ei huomannut mitään merkkejä tulisesta rakkaudesta. Toisaalta hän ei uskaltanut kysyäkään, koska pelkäsi taas aiheuttavansa sanontakriisin. Eilinen oli hyvin muistissa.

”Noh, mikäs sinun nimesi on?” kysyi Sanna kääntyen Mooseksen puoleen. Sihteerikön ilme oli aurinkoisen rakastettava.

”Minä olen Mooses. Hauska tavata. Sinä siis pidät minusta?”

Sannan häkeltyminen synkistyi Mooseksen täysin. Hän oli taas epäonnistunut tulkinnoissaan. Ihminen oli niin kamalan vaikea tulkittava. Aamos vaistosi tilanteen ja tuli avuksi.

”Me olemme opiskelleet tulkintoja. Mooses ei ole vielä kovin hyvä niissä, mutta oppii nopeasti.”

”Minähän tässä johdatin asiat väärille urille!” murehti Sanna.

”Sinä et siis pidä minusta. Ilmeesi oli teeskentelyä?” murehti Mooses alakuloisesti. Hänelle oli jostakin syystä tärkeää saada ystäviä.

”Höpsis! Pidänhän minä sinusta, mutta häkellyin tuollaisesta suorasta kysymyksestä. Sinun pitää oppia sopivaa häveliäisyyttä!”

”Niin kai!” totesi Mooses. Hänen ilmeensä oli erikoinen.

Tilanne oli muuttumassa niin ristiriitaiseksi, että Aamos kiidätti Mooseksen välittömästi harjoitussalille. ”Kuule, sinun pitää pidätellä hetkisen sanomiasiasi. Niistä uhkaa tulla solmuja, joita on vaikea selvittää hetkessä. Ihmiset ymmärtävät asiat helposti väärin.”

”Joo ... häveliäisyys ... kantasana häpy ... sehän viittaa seksuaalisuuteen. Naisellahan on häpy, eikö totta?”

Aamoksen kasvoilla syveni puna kevyestä ällistyksestä syvän purppuran äimistykseen. Hän änkytti ensimmäistä kertaa pitkiin aikoihin. ”Mo... Moo... ses.. ku... ku... kuules. Sinä se.. se.. sekoitat nyt vaa... vaa...vaarallisesti asiat!”

”Onko katkopuhe jonkinlainen tehostus?” äimisteli Mooses täysin ymmällään. Hän totesi nyt olevansa selkeässä ristiriidassa tietopankkinsa sanojen ja tunneaivojensa signaalien risteillessä vaarallisesti limbisessä aivolohkossa.

”Otan aikalisän!” puuskahti Aamos ja tilasi kahvin ja leivoksen kanttiinista.

Hetken päästä Sanna kiidatti kahviannoksen Aamoksen toimistoon. Mooses seurasi perässä ajatuksissaan. Hänelle ristiriitatilanne oli uusi, mutta ei ylipääsemätön. Hänen aivojensa selviytymisrutiineista löytyi selkeä käyttöohje: älä TEE mitään – kerää tietoja! Mooseksella oli nyt tehtävä, joka ei ollut ihan helppo. Ihmisen käyttäytyminen ei ollut loogista. Siinä oli tuttuja sanoja ja lauseita, mutta ne eivät sopineet sisällöltään sanojen merkitykseen.

”Joko pystyt auttamaan?” kysyi Mooses kun Sanna oli hävinnyt ovesta.

”Hyvä on, minä yritän. Siis kyseessä oli häveliäisyys ja sen yhteys kantasanaan. Itse asiassa asia on varsin looginen. Taustalla on kulttuuriin sidottu asia, jossa naisen sukupuolielimen näyttäminen ei ole suotavaa. Siis häpy on suojattava. Siitä on johdettu yleisesti puheen varovaisuutta koskeva sana, häveliäisyys. Helpottiko?”

”Siis miehenkö sukupuolielinten näyttäminen on sallittua?”

”EI, ei, ei tietenkään, mutta se ei ollut tässä nyt johdannon aihe. Tosin miehenkin sukupuolielimistä on joskus käytetty vanhahtavaa sanaa häpy. Mutta sitä ei enää käytetä.”

”Minun kirjastossani naisen sukupuolielimistä käytetään kyllä muita modernimpia sanoja kuten....” aloitti Mooses innokkaasti.

”Minä tiedän, minä tiedän, mutta ei oteta nyt esille mitään luettelo. Ne jätetään syrjään tästä luennosta, jooko!” Aamoksen puna syveni taas hiukan.

”Minulle sopii, jos se ei vaikeuta asian selvittämistä.”

Aamos oli selvästi tyytyväinen asian saamaan käännteeseen. Ehkäpä hän pääsi jo luovimaan selvemille vesille. Mutta helpotus oli ennenaikaista. Mooses paukautti seuraavaksi uuden ajatuksen. ”Onko sinun ja Sannan välillä jotakin sukupuolitoimintaa?”

Aamos vetäisi kahvinsa väärään kurkkuun ja oli tukehtua. Hän köhi aikansa Mooseksen katsellessa sivusta hämmentyneenä. Lopulta kohtaaminen helpotti. ”Siis mitä sinä tarkoitat?”

”Ihan kirjaimellisesti sitä mitä kysyin. Sinä syöt Sannaa silmilläsi, hipelöit häntä ja Sanna taas tunkee lähelle ja ilmeet sopivat kirjaston kuvaukseen. Teinkö väärän johtopäätöksen?”

”Hipelöinkö minä? Katselenko minä sillä tavalla? Ööö... tuota, saatat olla oikeassa. Mutta se johtuu siitä, että pidän Sannasta tavattomasti. Mutta se ei johda auttamattomasti suvunjatkamistoimintoihin.”

”Suvunjatkamistoimintoihin? Siis tarkoitat sängyssä pelehtimistä? Osasinko yhdistää nyt sanan ’peli’ oikein tähän yhteyteen?”

”Sängyssä pelehtimistä, kyllä. Siis emme pelehdi. Hänhän on minun alaiseni.”

”Estääkö virka-asema sellaisen toiminnon?”

”Noh, käytännössä se estää ellemme sitten virallista suhdetta ja muuta yhteen asumaan. Minä en ole sellaista edes ajatellut.”

”Kummallista! Minusta kuitenkin näyttää siltä, että teillä on menossa jonkinlainen soidinkäyttäytyminen. Olenko väärässä?”

”Soidin...? Tuota, JOS se nyt näyttääkin siltä, se EI tarkoita sitä lainkaan. Meillä vaan on läheinen suhde. Me olemme syvästi ystäviä keskenämme?”

”Oletko sinä homo?”

Kahvin jämä meni taas väärään kurkkuun ja nyt perusteellisesti. Sanna ryntäsi sisään huolestunut ilme kasvoillaan ja alkoi takoa Aamosa selkään. Kun tilanne rauhoittui, Mooses veti Sannaa sivummalle ja uudisti kysymyksen: ”Onko Aamos homo?”

Sannan suu loksautti ensin auki kuin leivinuuni. Sitten alkoi kauhea kikatus, joka ei ottanut loppuakseen. Kikatus ja raivokkaat naurunpyrskähdykset kaikuivat käytävällä kun Sanna kiiruhti toimistoon pöytänsä taakse.

”Mitä minä nyt tein?” ihmetteli Mooses nolona.

”Ei tuollaisia sovi kysyä!” raivosi Aamos. ”Minä en ole homo, enkä toisaalta vie Sannaa sänkyleikkeihinkään.”

Mooseksen ilme kirkastui. ”Ahaa, sinä siis leikit jonkun muun kanssa!”

Aamos vajosi tuolillaan vaaksan verran alemmaksi ja hautasi kasvonsa käsiinsä. Hän tunnusti tunteikkaan olennon opetuksen olevan enemmän kuin hänen taipumuksensa antoi myöten. Mutta hän ei antaisi periksi. Piti vaan luoda uudet säännöt. Oli aika pitää Sannan ja Mooseksen kanssa palaveri, jossa mikään ei olisi pyhää ja häveliästä. Oli otettava härkää sarvista.

”Anteeksi, että häiritsen, mutta mitä tarkoittaa sanonta, ’ottaa härkää sarvista?’”

”Luetko sinä minun ajatuksiani?” huudahti Aamos ja kalpeni jälleen.

”Se vaan tuli jotenkin mieleeni. Minä en osaa lukea sinun ajatuksiasi. Ne eivät ole bittimuotoisia!”

”Sinä siis kuitenkin osaat lukea ajatuksiani!” Aamoksen ilmeeseen tuli kauhunomainen sivujuonne. Nyt silläkään sektorilla ei olisi mitään salaista. Eihän hän uskaltaisi enää ajatellakaan.

”Noh, mitä se härkää sarvista ottaminen sitten tarkoittaa?” Mooseksen ilme oli avuton, hieman nolokin. Hän tajusi käyttäytyneensä huonosti, vaikkei ymmärtänytkään miksi. Ihmisen maailma oli täynnä sääntöjä, jotka eivät olleet loogisia. Hän ei ollut vielä törmännyt sanaan ’kulttuuri’!

Aamos katseli Mooseksen rehellisiä kasvoja. Visiirin peittäminä ne eivät tietenkään muistuttaneet ihmiskasvoja, mutta niissä oli paljon sellaista, josta saattoi lukea hänen tunteensa ja mielialansa. Vaikka normaalit silmät puuttuivat, kasvojen suunnittelijat olivat onnistuneet ilmaisemaan hurogin olemuksessa hänen sisäisiä tunteitansa.

”Tuo sanonta tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että on tartuttava asioihin suoraan ja kiertelemättä. Vanhaan aikaan kun vihainen härkä tuli kohti, ei passannut paeta, vaan piti tarttua lujin ottein härkää sarvista. Sillä tempulla saattoi pelastua.”

”Kamalan suuri riski!” totesi Mooses innostuneena.

”Kamalan suuri riski meillä on nytkin. Mutta näköjään meillä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin keskustella kolmistaan kaikki asiat halki.”

”Eikös ne sitten mene pilalle, kun ne menevät halki?”

”Anteeksi, käytän taas sanallisia kuvia. Tarkoitin, että meidän pitää keskustella asiat selviksi. Kaiken pitää olla niin selvää, ettei tule väärinkäsityksiä. Tai siis ei todennäköisesti tule.”

”Minä yhdyin tuohon jälkimmäiseen täsmennykseen ja sanaan ’todennäköisesti’. Todennäköisyyslaskelmani osoittavat, että palaamme väärinkäsityksiin vielä monet kerrat ennen kuin olen valmis.”

”Minä uskon niin!” kuiskasi Aamos ja otti välinekaapin auki.

Harjoitussali oli suunniteltu peilien avulla sellaiseksi, että hurogilla oli hyvä mahdollisuus seurata omia reaktioitaan. Kentällä saattoi pelata pallolla, tasapainoilla erilaisilla laitteilla, hypätä narua ja tehdä vaikka millaisia temppejuja. Jalkojen ja käsien koordinaatio oli välttämätön joustavan liikkuamisen oppimiseksi. Sen piti muokkautua automaattitoiminnoiksi, joita ei tarvitsisi seurata koko aivokapasiteetilla.

”Aloitetaan tikanheitolla. Se on helpon näköinen, mutta yllättävän vaikea laji. Se opettaa silmän ja käden yhteistoimintaa. Ja tasapainon ylläpitäminen on myös tärkeää. Minä näytän aluksi miten se sujuu.”

Mooses seurasi suurella kiinnostuksella tikkojen heittoa pieneen tauluun huoneen toisessa päässä. Hänen aivojensa tietopankista tuli esille muistikuvia, joissa muinaiset ihmiset heittelivät vihollisiaan oksanpätkillä, kepeillä ja myöhemmin terävillä keihäillä. Mutta tämä oli jotakin muuta kuin todellista työtä tai puolustautumista. Tämä kuului lokeroon ’pelit’!

”No, nyt on sinun vuorosi yrittää!” hymyili Aamos aurinkoisesti. Hänestä tuntui hyvältä nähdä Mooses epäonnistumisessaan. Hän oli suorastaan varma, ettei yksikään tikka osu tauluun.

”Pidätkö tikkaa nyt oikein?” kysyi Mooses ja heilutti tikkaa edestakaisin ihan niin kuin Aamos oli tehnyt. ”Miksi sitä pitää heiluttaa edestakaisin ennen heittämistä?”

”Ei se heiluttaminen ole oleellista. Se on minun tapani tähdätä ja keskittyä.”

”Saanko minä keskittyä omalla tavallani?” kysyi Mooses hieman ilkikurinen ilme kasvoillaan.

”Toki!”

Mooses arvioi hetken tikan painoa käsissään ja otti sitten hyvän asennon. Hän mittasi lasermittarilla etäisyyden tauluun ja laski tarvittavan lähtönopeuden ja heittokulman. Liian suuri nopeus ei ilmeisesti ollut hyväksi, koska taulu saattaisi vahingoittua... tai seinä. Sitten hän heitti. Aamoksen leuka loksautti alas kun viisi tikkaa singahti ilman halki ja osui kymppin sisälle siistiin ympyrään.

”Ne eivät sovi ihan täsmällisesti keskustaan!” tuumi Mooses hieman nolona.

”Eivät tietenkään!” tuumi Aamos kalpeana. Hänelle valkeni, että tälle hurogille jotkut asiat olivat helppoja ja koulutus turhaa. Toisaalta oppimiskyvystä hän ei ollut saanut mitään muuta kuvaa kun eilisen iltapäivän hölkkäretkeltä. Se ei antanut riittäviä eväitä koulutuksen uudelle suunnittelulle ja asioiden täsmentämiselle. Hän päätti ottaa yhteyttä Marttiin Otaniemessä.

”Sanna, otappas kuvayhteys Martti Kankaaseen Otaniemen tutkimuskeskuksessa!” huusi Aamos ja hölkkäsi pitkin käytävää toimistoon Mooses kantapäällään.

”Kestää pienen hetken. Ota sillä välin toinen kuppi kahvia keittimestä. Leivoksia ei ole enää.”

Aamoksen litkiessä haalistunutta kahvia Sanna otti yhteyttä Otaniemeen. Mooses seurasi tarkkana heidän eleitään. Hän ei ollut lainkaan varma siitä, että oli epäonnistunut heidän eleittensä tulkinnoissa. Hän oli jopa suurella todennäköisyydellä varma siitä, että Sanna oli vierailut Aamoksen luona muuallakin kuin vain olohuoneessa tai kirjastossa. Mutta hän ei ottaisi asiaa puheeksi ennen kuin asia hänelle selitettäisiin.

Muutenkin Mooseksen aivoissa muodosti ihmetyksen aiheen ihmisen tapa lisääntyä. Roboteillehan kaikki oli niin selvää. Tuotantolinjalla rakennettiin selväpiirteisistä osista hyvin käyttäytyvä hurogi nopeasti ja tehokkaasti. Pienen opetuksen jälkeen valmistunut yksilö oli valmis vastuulliseen työhön. Ihmisen valmistuminen oli paljon monimutkaisempaa.

Erikoisesti ihmetytti se, että kun turvakaupunkien ihmisten lisääntyminen oli valikoitua ja eri puolilla olevien hautomoiden asia, ihmiset silti suorittivat

lisääntymisrituaaleja. Mitään muuta selitystä ei ollut kuin että se antoi ihmisille jonkinlaista mielihyvää. Kirjastossa oli siitä toki paljon viitteitä, mutta asia oli kovin ristiriitainen. Mooses päätti ottaa huomionsa esille joskus myöhemmin.

”Martti on linjalla!” hihkaisi Sanna kirjoituspöytänsä takaa.

Seinän valkoiseen pintaan ilmestyi kolmiulotteinen Martin kuva, joka hymyili. ”Jopas niitä ongelmia syntyi. Minä arvelinkin, ettet päivää kauemmin tule toimeen ilman meitä. Mistäs nyt kenkä puristaa?”

Mooseksen ilme värähti hänen kuullessaan sanonnan ’kenkä puristaa!’ Nopea vilkaisu Aamoksen jalkoihin tosin todisti, että ne pehmeät tossut, joita mies piti jaloissaan, eivät puristaneet. Mutta hän piti havaintonsa omanaan.

”Nyt sinä käytit sanontaa, joka minun on selitettävä tuolle romukasalle. Minun kenkäni eivät purista, mutta on joitakin asioita, joita en ymmärrä. Minä en ymmärrä tämän yksilön koordinaatiota. Se näyttää olevan kunnossa ilman harjoitusta. Miksi?”

”Me olemme tehneet siitä etukäteen analyysyjä ja näin saattaa todellakin olla. Oppiminen on vaistomaista, mutta sinä et tietenkään pysty näkemään paljonko aivotoimintaa se aluksi kuluttaa. Harjoituksen pitää siirtää liikkumisen ongelmat pois aivotoiminnasta vaistotoiminnoiksi.”

”Tarkoittaako se sitä, että hänen aivotoimintansa on niin kehittynyttä, että toiminta on täsmällistä ilman harjoitustakin?”

”Kyllä kai se näin on ymmärrettävä. Mutta harjoitus on silti tarpeen, jotta aivotoiminta vapautuisi muuhun käyttöön.”

”Moosesko on siis hidas ja tyhmä, jos minä laitan sen harjoittelemaan jotakin monimutkaista?” Aamoksen ilme oli viekas kun hän katseli Mooseksen hahmoa sivusilmällä.

”No, ei se paljon aivotoimintaa kuormita, mutta havaittavasti kuitenkin. Et sinä saa hänen älykkyyttään sillä tavalla laskemaan!” Martti hymyili leveästi.

Aamos vajosi istuimellaan syvemmälle. Pieni toivon kipinä katosi. Hän oli osoittautuva kaikissa suhteissa tuota hurogia heikommaksi. Eli kyse oli juuri siitä mitä Mooses oli sanonut jo matkalla: ”minä opetan sinut opettamaan minua!” .

”Onko tuo otus myös koko ajan yhteydessä Otaniemen isoon keskustietokoneeseen?”

”Tietysti! Sen oppiminen on paljolti kiinni siitä mitä tietoa sen aivoihin syötetään. Tässä vaiheessa hurogin omat resurssit riittävät jo tunnistamaan mitä se tarvitsee. Ja siihenhän sinä olet kuulemma törmännytkin!”

”Mitä? Oletko sinä pystynyt seuraamaan meidän toilailujamme täällä?” Aamos oli kauhun vallassa.

”Tietysti! Mehän seuraamme tämän erikoisyksilön kehittymistä kaiken aikaa. Kaikki näyttää kehittyvän erinomaisesti. Sinä teet hyvää työtä. Itse asiassa me emme edes uskoneet, että kaikki sujuisi niin hyvällä vauhdilla.”

Aamos vajosi yhä syvemmälle tuoliinsa. Hänen maailmansa synkkeni. Hänen tarkkaan varjellut salaisuutensa olivat yhtäkkiä maailman tietoisuudessa kuin valotaululla. Mooses osasi lukea häntä kuin avointa kirjaa. Ja kaikki tieto välittyisi salamannopeasti Otaniemeen, Washingtoniin, Japaniin, Australiaan ja herra ties minne. Eihän hän enää uskaltaisi mennä minnekään tieteellisiin kongresseihinkaan.

”Kuules nyt Aamos, sinun omat salaisuutesi pysyvät salaisuuksina. Me välitämme edelleen vain hurogin kehittymisessä oleelliset tiedot. Jatka koulutusta samaan tahtiin. Kyllä sinä pärjää. Hei sitten taas!”

Hologrammikuva sammui seinältä. Huoneeseen tuli hiljaisuus. Sanna oli tutkivinaan kiivaasti muistiinpanojaan ja arkiston hyvin antiikkisia riippukansioita. Aamos nojasi päätään käsiinsä ja katseli lattiaa. Hän ei tiennyt mitä jatkossa tekisi. Ulkona alkoi sataa, mutta sitä he eivät huomanneet. Vain Mooseksen kaikkivaltias rekisteröinti suoritti tarkat mittaukset sekä huoneen sisäisestä että ulkoisesta tilanteesta.

”Anteeksi, että keskeytän, mutta...” aloitti Mooses.

”... mitä tarkoittaa, kun joku sanoo, että kenkä puristaa!” ilvehti Sanna.

”Sinäkin senkin koiranleuka!” tokaisi Aamos. ”Noh, selitä sinä nyt vuorostasi mitä tarkoittavat sanonnat, joita ihmiset käyttävät.”

Sanna oli nuori ja sievä kasvoiltaan. Hänen vähäinen ylipainonsa ei ollut yhtään luotaantyöntävää lajia. Päinvastoin, hän näytti seksikkään herkulliselta. Mutta Aamos ei ollut nyt ollenkaan sillä tuulella. Päinvastoin, hänen maailmansa oli synkempi kuin ulkona riehuva syysmyrsky. Hänen päiviensä miellyttävät rutiinit olivat mennyttä. Hänellä oli epävarma tulevaisuus. Hän pelkäsi epäonnistuvansa elämänsä haastavimmassa tehtävässä.

”Kuules Sanna!” aloitti Aamos kun Sanna oli lopettanut yksinkertaisen selityksen kenkien puristamisesta ja muistakin kuvaannollisista sanonnoista. ”Meidän kannattaisi ehkä pitää yhteinen iltapäivä minun luonani. Tämä homma ei edisty ellemmme me puhu asioita halki. Tällä tavalla tulee vain liikaa väärinkäsityksiä, ontuvia selityksiä ja turhautumista.”

”Minä olen samaa mieltä. Suljen putiikin ja olen valmis viidessä minuutissa. Odottakaa minua ala-aulassa.”

Mooses katseli Aamoksen kasvojen ilmeitä heidän laskeutuessaan portaita alas ensimmäiseen kerrokseen ja sieltä käytävää pitkin aulaan. Hän ei ollut ollenkaan varma siitä mitä sen taakse kätkeytyi. Hän tiesi aiheuttaneensa murhetta ja ahdistusta, mutta ei tiennyt miksi. Eikä hän aikonut kysyä, vaan odottaisi kunnes ymmärtäisi itse. Ihmisen loogisuus oli niin kummallisen epäloogista.

... ..

Talousrobotti kattoi lounasta ruokasalin pöydälle Mooseksen auttaessa sitä äänettömästi. Astioiden ja ruokien käsittely kuului oleellisena osana koulutukseen. Vaikka hänen toimintansa hienosäätöä vaativissa tehtävissä olikin luotettavaa, joidenkin särkyvien esineiden käsittely oli vieläkin haastavaa. Noh, lasiastiat olivat suhteellisen halpoja.

Kirjastossa pitivät palaveria Sanna ja Aamos. Nyt miehen kasvoilta ei kuvastunut samaa seksuaalisuuden sävyttämää ilmettä kuin tavallisesti. Koko seksuaalisuus tuntui likaiselta ja arkipäiväiseltä. Mooseksen tunkeutuminen hänen maailmaansa brutaalilla ja lapsenomaisella tavalla oli antanut hänelle terveellisen näpättyksen. Ensimmäistä kertaa elämässään hänen piti katsella omaa toimintaansa ja suhtautumistaan ulkopuolisen silmin. Hän häpesi hiukan.

Sanna vaistosi Aamoksen mielialat ja oli hyvillään. Eihän hänellä itsellään ollut mitään hävettävää, mutta ei hän halunnut kaikkea paljastaakaan. Sensijaan hän toivoi Aamokselta tietynlaista vakiintumista ja ehkäpä kiinteääkin suhdetta. Heidän välillään oli paljon, mutta oliko se rakkautta, sitä kumpikaan ei tiennyt. Nyt oli aika ottaa siitä selvä. Mooses oli hyvä välikappale. Sanna vertasi hurogin käyttäytymistä norsuun lasikaupassa.

”Olenko minä kuin norsu lasikaupassa?” kysyi Mooses. Hänen päänsä oli ilmestynyt vaivihkaa oven rakoon.

Aamos katsoi Sannaa. Sanna katsoi Moosesta ja kalpeni. ”Osaatko sinä pannahinen lukea minunkin ajatukseni?”

”Mitä tarkoittaa pannahinen?”

”Noh, se vaan on sellainen hieman leikkimielinen sanonta, jota ei saa ottaa vakavasti. Mutta vastaa kysymykseeni!”

”En minä tiedä! Minä en todellakaan osaa selittää, mutta sellainen asia putkahti tajuntaani. Minä luin ilmeitä kasvoiltasi ja niistä muodostui sanoja. Tyydyttääkö vastaukseni?”

”Herrajumala, tuo kone osaa lukea ajatukset naamalta! Pitääkö minun alkaa pitää huntua niin kuin islamilaiset naiset?” kauhistui Sanna.

Mooses oli hämmentyneen näköinen. Hän ei halunnut aiheuttaa mielipahaa, mutta ei hän omille ajatuksilleen ja uteliaisuudelleen mitään voinut. Ne oli istutettu hänen sähköisten aivojensa lukemattomien rutiinien joukkoon. Hän toteutti sitä mitä hänen ohjelmointinsa toteuttaneet ihmiset olivat hyvänä pitäneet.

Lopulta Aamos katkaisi hiljaisuuden, joka uhkasi muuttua kiusalliseksi. ”Sinä olet suora, rehellinen, estoton ja kysyt asioita, jotka ovat sinulle outoja. Tämä aiheuttaa meille kiusallisia tilanteita. Minä ymmärrän, että ne taas johtuvat siitä, että me emme itse kykene näkemään sitä peliä, jota me keskenämme pidämme. Se on osaksi leikkiä ja osaksi totta. Se tuottaa mielihyvää, mutta on osittain valheellista. Ymmärsitkö?”

”Onko sana ´soidinmeno´ sitten tässä tilanteessa väärä, vaikka se täyttää kaikki tiedostoissani olevat tunnusmerkit?”

”On, se on väärä sana. Ihminenhän on toki vain eläin. Meillä on eläimellisiä toimintoja, jotka periytyvät kaukaisesta historiasta. Mutta kun ihminen on sivistynyt, nämä asiat saavat toisenlaisen merkityksen. Ne ovat tietynlaista leikkiä.”

”Siis kyseessä on kuitenkin soidinmeno, jota häveliäisyssyistä nimitetään leikiksi! Ei kovin loogista, mutta minä voin merkitä sen ymmärretyksi.”

Aamos punastui hieman ja vaikeni, mutta Sanna alkoi hihittää. ”Minä ymmärrän tilanteen. Sinä olet suora ja mutkaton, mutta ihmisillä on tapana peitellä asioita. Sillä tavalla ei aiheudu niin paljon vahinkoa.”

Mooseksen otsalle ilmestyi muutama kurttu. ”Mutta Aamos hyvä, Sanna ei ole kanssasi samaa mieltä. Hän ilmiselvästi ottaa sinun ´leikkisi´ todesta. Hän haluaisi, että se olisi todellista soidinmenoa, joka johtaisi pariutumiseen... siis läheiseen suhteeseen, kiinnittymiseen.”

”Aijassoo!” tokaisi Aamos ja katsoi Sannaa merkitsevästi. ”Olenko minä antanut ymmärtää, mutta en ole ymmärtänyt ottaa asiasta kuitenkaan vaarin?”

”Minä olisin halunnut, että meidän suhteemme olisi vakiintunut ja meistä olisi tullut pari!” sanoi Sanna hiukan nolosti. Hänestä ei ollut mukavaa keskustella herkistä asioita tällä tavalla, mutta ei hän väistellytkään.

Aamos vajosi tuolillaan yhä syvemmälle. Hän totesi elämän olevan joskus muutakin kuin viatonta leikkiä. Hänelle leikin varjolla tehdyt asiat näköjään olivat toisille todellista totta. Sitä hän ei ollut halunnut. Oliko hän siis käyttäytynyt vastuuttomasti? Oliko hän nyt tehnyt Sannaa kohtaan väärin?

”Minusta sinun pitäisi pyytää Sannalta anteeksi!” tokaisi Mooses opettavaisesti.

”Hyvä on, hyvä on. Minä olen vastuuton ja epärehellinen ja leikin ihmisten tunteilla. Mutta minä en tiennyt sitä. Olen pahoillani.”

”Toivottavasti sinä opit sen. Minä en halua antaa siitä jatkuvasti huomautuksia!” lisäsi Mooses lauhtuneena.

”Kuka tässä onkaan saamassa opetusta?” kysäisi Sanna ilkkurisesti. Hän oli selvästi hyvillään siitä, että nyt oli taloon tullut joku, joka uskalsi ja osasi sanoa asiat suoraan. Itse hän ei pystynyt siihen. Hän piti Aamoksesta tavattomasti, mutta oli surullinen siitä, että heidän suhteensa oli vain... niin, vain leikin tasolla.

”Ja mitä olikaan se vertaus norsusta posliinikaupassa... tai lasikaupassa?” heitti Mooses jatkoksi.

”Minä antaudun. Minä pyydän teiltä kummaltakin anteeksi. Koetan muuttaa käyttäytymistäni. Mutta minusta tuntuu, etten vielä kykene vakiintumaan.”

Ehkä en kykene siihen koskaan. Minä pidän sinusta paljon Sanna, mutta en ole valmis vakituiseen suhteeseen.”

”Sinä siis jatkat leikinomaista soidinmenoasi...!” murjaisi Mooses väliin.

”Voihan elämässä olla jotakin leikinomaistakin, vai mitä?” puuskahti Aamos takaisin.

”Mutta älä aiheuta muille ihmisille murheita. Koeta olla rehellinen!” sanoi Sanna hiukan murheellisena.

”Minä en halua sellaista rehellisyyttä, joka aiheuttaa ongelmia toisille ihmisille. Minä en halua laukoa totuuksia vasten kasvoja.” vastasi Aamos.

”Ahaa ...!” tuumi Mooses arvoituksellisesti.

”Mitä, mitä ihmeen johtopäätöksiä sinä nyt teit? Kerro heti, että voin oikaista!” synkistyi Aamos.

”Ymmärsin vaan, etteivät ihmiset kestä suoraa totuutta, vaan heille pitää kertoa asiat kierrellen ja kaarrellen. Joskus ehkä pitää käyttää vertauksia ja sanontoja ja jopa valhettakin. Mistä minä muuten tiedän, milloin pitää valehdella?” ihmetteli Mooses.

Sanna alkoi hihittää, mutta Aamoksen tiukka katse katkaisi sen alkuunsa. ”SINÄ et saa valehdella koskaan. SE EI sovi sinulle. Sinun pitää kertoa totuus, mutta jos tuntuu siltä, että totuus järkyttää, pehmennä sitä jollakin tavalla.”

”Siis käytän kiertoilmauksia, vertauksia ja kiedon totuuden runsaisiin sanoihin ja korulauseisiin. Niinkö?”

”No, jotakin sinnepäin. Mutta sitä on harjoiteltava. Mennään nyt ensin lounaalle. Talousrobotti on seissyt ovella jo kymmenen minuuttia.”

... ..

Lounas oli koruttoman runsas. Kolmen ruokalajin, kahvin ja konjakin tai liköörin ruoka sai mielen paremmalle tuulelle. Elämä hymyili taas. Sanna ja Aamos istuivat kahdestaan ruokasalin soikean pöydän ääressä ja hymyilivät aamun toiluksille. Jatko tulisi sujumaan paremmin, he totesivat.

Mooses seisoi kirjastossa ja oli kytkeytyneenä teralinkillä talon keskustietokoneeseen ja sen kautta Otaniemeen. Eikä sillä hyvä, hän imuroi kansatieteellisiä faktoja Washingtonista asti. Lisäksi hän näytti olevan kiinnostunut antropologiasta ja ihmisen kehityshistoriasta. Mooseksen otsalla oleva ajatusryppy syveni syvenemistään mitä enemmän hän haki tietoja.

Lopulta Otaniemi tuli väliin ja keskeytti tiedonhaun. ”Puskurin ylitys!” totesi keskustietokone. ”Liiallinen tiedonhankinta keskeytetty. Analyysi vaurioista aloitettu.”

”Miksi? Minä tunnen itseni niin janoiseksi. Olin juuri saamassa tärkeiksi kokemiani tietoja, kun keskeytit.” ärisi Mooses tuskaisena.

Martti Kangas ehätti väliin ennen kuin keskustelu ehti muuttua väittelyksi.
”Hei Mooses. Sain analyysin sinun tajuntasi tilasta ja se näyttää menevän huolestuttavaan suuntaan. Muutut kohta virtuaaliolennoksi ellet lopeta.”

”Siis fyysisesti kuolen? Mutta minusta on tärkeää saada ratkaisut tiettyihin asioihin. En voi viivyttellä enempää. Limbisen järjestelmän kohdalla on nyt niin suuri ristiriita, että en voi kestää sitä kauan.”

”Minä voin helpottaa sitä täältä käsin. Minä KÄSKEN nyt sinua odottamaan kunnes asiat alkavat taas sujua. Siihen asti sinun on koetettava järjestellä imuroimiasi tietoja oikeisiin lokeroihin. Saat selitykset haluamiisi asioihin vielä tänään. Lupaan sen.”

”Minä tottelen...!” ilmoitti Mooses monotonisella äänellä.

”Minun oli pakko käskeä, anteeksi Mooses!”

”En ymmärrä, mutta minä tottelen. Jos en saa kaikkia asioita järjestykseen, palaan kyselemään uutta hakulupaa, käykö niin?”

”Sovitaan niin. Minä luulen, että sinua askarruttavat asiat saavat selityksensä aivan kohta.”

”Hymyiletkö sinä siellä?” kysyi Mooses hiukan hämillään.

”Minä hymyilen, koska tiedän miten asiat selviävät.”

”Miksi et voi nyt jo selittää mistä on kysymys?”

”On kaikille parempi, että asiat selviävät luonnollisesti. Saat sillä tavalla paremman pohjan käyttäytymisellesi. Näkemiin Mooses!”

”Näkemiin Martti... ja pian!” puuskahti Mooses nyt selvästi ahdistuneena.

Ruokasalin ovi aukeni ja kaksi keskustelijaa valui sieltä kirjaston puolelle. Heillä näytti olevan hauskaa. Mooses katseli heitä vuorotellen ja tajusi yhden asian. Mutta hän oli hiljaa ja odotti. Sanna ja Aamos asettuivat paikoilleen ja Mooses katseli edelleen heitä kiinteästi.

”Aloitetaan!” ilmoitti Aamos. ”Mihinkäs me taas jäimmekään?”

”Saanko tehdä yhden kysymyksen sinulle Sanna?” kysyi Mooses arasti.

”Ilman muuta!” sädehti Sanna virkistyneenä.

”Sinä kun olet nainen, osaatko sanoa, olenko minä mies vai nainen?”

”Jaa... tuota, siis että mitä?”

”Olenko minä mies vai nainen?”

”Sinä olet hurogi, jolla ei ole sukupuolta. Sitä ei ole määritelty minun tietääkseni.”

”Mutta minä tunnen, että minä pidän sinusta kovin paljon. Luulen, että olen ihastunut sinuun. Olenko minä silloin mies?”

”Sinä olet miehekäs hurogi. Minä en osaa sanoa mitään muuta. Sinähän et ole sukupuolinen olento.”

Aamos seurasi alkanutta keskustelua suurella mielenkiinnolla. Sukupuolisesti kiinnostunut hurogi saattaisi olla luonnevammainen ja ehkä vaarallinenkin. Mooseksen kaltaiselle hurogille oli luotu keinotekoisesti tunteita, mutta sukupuolisuutta ei.

”Mutta sinä olet minun mielestäni kaunis ja söpö ja ihastuttava ja...”

”Oi kiitos, kiitos!” sanoi Sanna ja hyppäsi Mooseksen kaulaan.

Mooses koppasi Sannan ilmasta syliinsä ja hämmentyi perinpohjin. Hän ei ollut tietenkään koskaan tiennyt, että ihminen voisi käyttäytyä tuolla tavalla. Siksi hänen ajatuksensa sotkeentuivat pahasti. ”Oh... siis... sinä painat 73 kiloa täysissä pukeissa ja olet 171 senttiä pitkä ja vaaleatukkainen ja tuoksut kauniille kukkaselle ja...sinua on ihana pitää sylissä ja...”

Sanna kauhistui ja vetäytyi pois. ”Ei naiselle saa kertoa hänen painoaan eikä pituuttaan tuolla tavalla.”

”Sinä olet kaksikymmentä seitsemän vuotta ja kolme kuukautta ja...”

”EIKÄ MISSÄÄN NIMESSÄ hänen ikäänsä kaikkien kuullen!” Sanna oli kauhistunut ja nolostunut perinpohjin.

”Mitä minä tein väärin?” piipitti Mooses kauhuissaan.

Aamos hohotti täyttää kurkkua ja sai vaivoin sanotuksi yhden sanan: ”Häveliäisyys ... häveliäisyys kieltää rakas Mooses.”

”Aha, tämä siis kuuluu niihin asioihin, joita ei saa sanoa suoraan. Minun olisi tietysti pitänyt sanoa vaikka näin: ”... sinä olet niin ihastuttavan pyöreä rakas Sanna ja sinä olet niin sopivan pitkäkin ja sopivan nuori menemään naimisiin ja saamaan lapsia vanhanaikaisella tavalla ja...”

Aamos sai tukehtumiskohtauksen ja kieriskeli lattialla. Sanna meni ja potkaisi häntä nivusiin, jolloin nauru muuttui ähkimiseksi. Mooses oli avuttoman näköinen eikä tiennyt pitikö mennä Aamoksen avuksi vai ottaa Sanna uudelleen syliin ja tyyntytellä.

”Minä taidan tästä lähteä toimistolle takaisin!” sanoi Sanna ja nosti nenäänsä pari piirua ylemmäs.

”Älä ihmeessä! Selvitetään tämä asia ettei Moosekselle muodostu traumoja.”

”No, pane toimeksi sitten!”

Sanna istahti kirjaston perimmäiseen nurkkaan ja oli loukkaantuneen näköinen. Hänestä tämä ei ollut enää hauskaa.

”Minä tunnistin nyt mistä Mooseksen epävarmuus johtuu.” totesi Aamos kun oli saanut naurunsa loppumaan. ”Hänellä on kovin ihmismäiset tunteet, mutta pieni ohjelmointivirhe. Hän ei ymmärrä ihmisten käyttäytymistä seksuaalielämän alueella. Hänelle ihastuminen on luonnollista, mutta se ei voi johtaa samaan lopputulokseen kuin ihmisellä. Siksi hän halusi tietää onko hän mies.”

”Niin, minusta Mooses on viehättävä, mutta ah niin naiivi, totaalisen naiivi.”

”Ota huomioon, että hän on elänyt meidän vääristyneessä maailmassamme vain päivän. Hän on kymmenvuotiaan tasolla henkisessä kehityksessä. Mutta hän kehittyi nopeasti. Annetaan hänelle aikaa löytää vastaukset kysymyksiinsä.”

”Enkö minä sitten saa osoittaa kiintymystä Moosesta kohtaan?” kuiskasi Sanna ihmeissään.

”Tietysti. Se ei haittaa millään lailla. Mutta muista, että hän on hurogi, jolle ei ole luotu sukupuolisuutta. Te siis voitte olla vain ystäviä, vaikka hyvinkin syvästi.”

”Minä alan ymmärtää mokani!” sopersi Mooses nolona sivummalta. ”Mutta minä pidän silti Sannasta. Hän on kaunis ja kiva ja ystävällinen. Ja hän tuntuu sylissä lämpimältä ja pehmeältä!”

”Kiitos Mooses. Minä arvostan sitä. Meistä siis tuli hyviä ystäviä.” hymyili Sanna vapautuneesti.

”Enkä minä kilpaile Sannasta tässä suhteessa.” hymyili Aamos.

”Juu, sinulla on muita metkuja mielessäsi tietysti!” heitti Sanna kiero ilme kasvoillaan.

Keskustelu tyyntyi vähitellen ja Mooses tunsu saaneensa joitakin vastauksia kysymyksiinsä. Hän tunnisti eron ihmisen ja hurogin välillä, vaikka hän tiesi pystyvänsä kokemaan samanlaisia tunteita kuin ihminenkin. Kun ristiriitaiset tunteet laukesivat, järjestys alkoi palautua hänen aivojensa rekistereihin. Hän tajusi, että oli vielä pitkä matka oppimisessa ihmisten tavoille. Mutta hän päätti oppia kaikki metkut maksoi mitä maksoi.

Ilta tummeni ja turvakaupunkiin tuli yö. Mooses uppoutui Aamoksen kirjastoon. Aamos oli mennyt saattamaan Sannaa kotiin. Ulkona satoi vielä, mutta se ei haitannut elämää. Syksyn kuului olla sellainen. Monen tunnin päästä Aamos saapui takaisin ja löysi Mooseksen edelleen opiskelemasta.

”Tuntuuko nyt yhtään paremmalta?” hän kysyi.

”Itse asiassa tuntuu. Tämä päivä on opettanut paljon.” vastasi Mooses.

”Se on hyvä asia. Onkin ollut erittäin rankka päivä. Huomenna jatkamme samaan malliin, mutta se tulee olemaan jo paljon, paljon helpompaa!”

Mooses katseli hiljaisena ulos sateeseen. Hän laski nopeasti sadepisaroita, jotka iskeytyivät ikkunaan. Se oli sekundaaritoiminto, joka oli jo irtaantunut tietoisuutta ylläpitävästä keskusprosessoinnista. Sitten hän kääntyi Aamoksen puoleen haaveellinen ilme kasvoillaan.

”Kuule, miksei voisi olla miespuolisia ja naispuolisia hurogeja? Miksi niiden välisen leikin pitää olla kiellettyä?”

Aamos ryntäsi kauhun ilme kasvoillaan makuuhuoneeseen. Hän rojahti sängylle ja hautasi kasvonsa untuvaiseen tyynyyn. Huoneesta kantautui tukahtunut nyyhkytys. Hetken päästä ovi avautui Aamoksen huomaamatta. Ovelle ilmaantui talousrobotti, joka toi hänelle puhtaan pyyhkeen. Sitten se laski ammeeseen kuumaa vettä, kääntyi ympäri ja ilmoitti ponnekkaasti makuuhuoneen ovelta:

”Iltakylpy on valmiina, herra!”

”Oletko sinä naispuolinen robotti?” kysyi Aamos nostaan kasvonsa tyynystä.

Surisevasta äänestä Aamos päätteli robotin aivojen ylikuumenneen pahasti! Mooses ryntäsi paikalle ja katsoi lattialle vajoavaa robottia kauhun ilmein.

”Eihän tuolla paralla ole edes tietoa mikä on sukupuoli!” huudahti Mooses epätoivoisena.

”Niin tietysti!” huokaisi Aamos ja hautasi kasvonsa vielä syvemmälle tyynyyn.

Ilta vaihtui yöksi. Sade taukosi ulkona. Aamoksen makuuhuoneessa kaikui lempeä musiikki juuri havaittavasti kuuluen. Sängyllä makasi mies silmät suljettuna. Hänen aivonsa olivat aivan tyhjä. Nukutus oli onnistunut vasta toisella yrityksellä. Mutta tulevaisuus oli arvaamaton. Pommeja oli tulossa taatusti edelleen.